

ВИБОРЧИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР

ПІД ЕГІДОЮ

Центру дослідження проблем адміністративної юстиції
Київського регіонального центру Національної академії
правових наук України

Київ
ВД «Професіонал»
2020

Виборчий кодекс України. Науково-практичний коментар. – Київ. :
Н 34 Видавничий дім «Професіонал», 2020. – 800 с.

ISBN 978-966-370-401-2

Кодекс увібрав положення основних законодавчих актів, які до прийняття Виборчого кодексу регулювали питання, що пов'язані із виборчим процесом. Це Закони України «Про вибори Президента України», «Про вибори народних депутатів України», «Про місцеві вибори» (деякі приписи останнього закону залишаються тимчасово в силі, тобто цей Закон втратив чинність, крім положень щодо організації та проведення повторних, проміжних, додаткових виборів і заміщення депутатів, обраних у багатомандатному виборчому окрузі, повноваження яких достроково припинені, що діють до наступних чергових або позачергових виборів депутатів місцевих рад, на підставі Виборчого кодексу).

Звертаємо увагу на основну новацію Кодексу, тобто вибори до Верховної Ради України відбуваються за пропорційною системою з відкритими регіональними списками, що дає змогу виборцям впливати на те, хто від партій потрапить до Ради.

Коментар буде в нагоді учасникам виборів, майбутнім кандидатам у депутати, їх помічникам, довіреним особам, спостерігачам на виборчих дільницях, членам виборчих дільниць, лічильних комісій, іншим особам, що на професійних чи громадських засадах беруть участь в організації виборчого процесу.

УДК 342.8(477)

ISBN 978-966-370-401-2

Авторський колектив

Демешко Максим Валерійович – викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Дніпров Олексій Сергійович – доктор юридичних наук, керівник апарату Офісу Президента України;

Дрозд Валентина Георгіївна – начальник 3-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

Дрозд Олексій Юрійович – начальник відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент;

Журавльов Дмитро Володимирович - доктор юридичних наук, професор, перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, заслужений юрист України;

Ковач Денис Леонідович – асистент кафедри безпеки життєдіяльності та права Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, кандидат юридичних наук;

Козін Сергій Миколайович – асистент кафедри теорії та історії держави і права Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидат юридичних наук, доцент;

Мацюк Володимир Ярославович – перший заступник начальника Головного оперативного управління Державної фіскальної служби України, доктор юридичних наук, заслужений юрист України;

Миронець Юрій Анатолійович – начальник відділу інформаційно- комунікаційного забезпечення Національної академії внутрішніх справ;

Монаєнко Антон Олексійович – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, керівник Центру дослідження проблем адміністративної юстиції Київського регіонального центру Національної академії правових наук України;

Никитюк Ярослав Ігорович – аспірант кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ;

Радченко Олег Миколайович – кандидат юридичних наук, керівник апарату Київського апеляційного суду;

Саблук Сергій Анатолійович – головний науковий співробітник науково- дослідного інституту публічного права, доктор юридичних наук;

Скрипа Євгеній Васильович – головний науковий співробітник, наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції навчально-наукового інституту №3 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук;

Сташків Ярослав Ярославович – ад'юнкт кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ;

Сьох Катерина Ярославівна – старший викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Татарова Тетяна Олександрівна – кандидат юридичних наук, Національна академія внутрішніх справ України.

ВСТУП

Необхідність кодифікації виборчого законодавства України давно була на часі. Проект Кодексу, який був ініційований народними депутатами України VIII скликання Андрієм Парубієм, Олександром Черненком та Леонідом Ємцем, поданий до парламенту 2 жовтня 2015 року. В авторському колективі, крім них, значаться колишній народний депутат Юрій Ключковський, Наталія Богашева з Інституту законодавства Верховної Ради України та Л. В. Колісецька.

Законопроект розроблено на основі проекту Виборчого кодексу України робочої групи під керівництвом Ю. Ключковського, зареєстрованого в березні 2010 року. Той проект отримав позитивний висновок Венеціанської Комісії.

Як зазначено в пояснювальній записці, на необхідність розробки і прийняття Виборчого кодексу неодноразово звертали увагу міжнародні інституції — Парламентська асамблея Ради Європи, Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія), Бюро з демократичних інституцій та прав людини ОБСЄ.

Також було запропоновано застосувати виборчу систему, яка дозволяє персоніфікувати голосування («відкриті» списки кандидатів), що вимагає запровадження регіональних виборчих округів. Аналогічну виборчу систему запропоновано застосовувати також на виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних рад, а також міських рад тих міст, у яких кількість виборців перевищує 90 000 осіб.

7 листопада 2017 Верховна Рада мінімальною кількістю голосів (226) прийняла Виборчий кодекс у першому читанні. Взагалі це стало певною несподіванкою і для суспільства, і для самих депутатів. Однак далі справа згальмувала.

Лише 6 червня 2019, в останні дні своєї роботи, Верховна Рада VIII скликання розпочала розгляд проекту в другому читанні. Спікер Андрій Парубій назвав тоді його «найбільш масштабним в історії», справа в тому, що до нього від народних депутатів надійшло близько 4,5 тис. поправок, та й сам об'єм акта (460 сторінок) був надзвичайно великим.

Абсолютну більшість поправок парламент провалив як «законодавчий спам», тому на останній день розгляду залишились тільки 26, які були відібрані робочою групою для прийняття. 11 липня спікеру довелося сімнадцять разів ставити поправки на пакетне голосування, поки набралася потрібна кількість голосів (227).

Після того народні депутати ухвалили кодекс 230-ма голосами в другому читанні та в цілому.

Голова Верховної Ради Андрій Парубій підписав прийнятий документ 27 серпня.

14 вересня новообраний Президент України Володимир Зеленський реалізував своє право вето та повернув зі своїми пропозиціями Виборчий кодекс для повторного розгляду народними депутатами. Таким чином, ВР у цю каденцію не змогла видати цей нормативний акт.

Після президентських та парламентських виборів, 19 грудня 2019 року, новообрана Верховна Рада України голосами 330 депутатів ухвалила Виборчий кодекс у цілому з урахуванням пропозицій Президента В. Зеленського. Таким чином, новий Виборчий кодекс України остаточно прийняла вже новообрана Верховна Рада абсолютною більшістю голосів депутатів.

Отже, за своєю правовою суттю Виборчий кодекс України — кодифікований законодавчий акт, що визначає гарантії права громадян на участь у формуванні складу представницьких органів державної влади України, представницького органу влади Автономної Республіки Крим та представницьких органів і виборних осіб місцевого самоврядування, регулює підготовку та проведення різних типів виборів.

Кодекс увібрав положення основних законодавчих актів, які до прийняття Виборчого кодексу регулювали питання, що пов'язані із виборчим процесом. Це Закони України «Про вибори Президента України», «Про вибори народних депутатів України», «Про місцеві вибори» (деякі приписи останнього закону залишаються тимчасово в силі, тобто цей Закон втратив чинність, крім положень щодо організації та проведення повторних, проміжних, додаткових виборів і заміщення депутатів, обраних у багатомандатному виборчому окрузі, повноваження яких достроково припинені, що діють до наступних чергових або позачергових виборів депутатів місцевих рад, на підставі Виборчого кодексу).

Проте, залишаються чинними закони «Про Центральну виборчу комісію» та «Про Державний реєстр виборців».

Звертаємо увагу на основну новацію Кодексу, тобто вибори до Верховної Ради України відбуваються за пропорційною системою з відкритими регіональними списками, що дає змогу виборцям впливати на те, хто від партій потрапить до Ради.

Це означає, що на початку виборчої кампанії партії розподіляють усіх своїх кандидатів на 25 регіональних списків. Територія України, відповідно, ділиться на 25 виборчих округів.

У бюлетені дві порожні графи: одна для номера партії, друга — номер кандидата від цієї партії. Виборець в одному рядку має вписати номер партії, яку підтримує, а в другому (опційно) — номер кандидата з її регіонального списку.

До ВР потрапляють лише партії, що долають 5% загальнонаціональний бар'єр. Гарантовано місця отримують перші 9 кандидатів з партійного списку.

Далі рахується виборча квота — ціна одного мандату в перерахунку на голоси виборців. Для цього загальну кількість голосів, подану за прохідні партії, ділять на 450 депутатських місць. Після цього загальну кількість поданих за партію в регіоні голосів ділять на виборчу квоту. Результат ділення = кількість місць партії в Раді, не рахуючи перших дев'яти.

Ці місця віддаються кандидатам, які отримали найбільшу кількість голосів виборців у регіоні, а не тим, яких партія поставила на перші місця в регіональному виборчому списку.

Прямо під час підготовки коментаря до Кодексу впродовж липня 2020 року були внесені суттєві зміни до більш як 200 статей. Суб'єкти законодавчої ініціативи у відповідь на критичні зауваження щодо внесення таких змін так близько до чергових виборів (цілком справедлива критика) пояснювали, що метою цих поправок є усунення прогалин та неузгодженостей, кореляція строків, спрощення виборчих процедур та їх уніфікація задля забезпечення дотримання міжнародних стандартів проведення виборів та забезпечення сталості демократичних принципів і процедур.

Внаслідок таких змін на місцевих виборах більш не обирають старост, на цю посаду буде призначатися відповідною радою службовець, тобто зміни не тільки у виборче законодавство, але й до законодавство про місцеве самоврядування.

Проте частина змін носить суто технічний характер, що обумовлено поправками до нізки нормативних актів через концептуально змінено вітчизняне кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство, введення понять «кримінальне правопорушення» та «кримінальний проступок». Саме через впровадження нової термінології зазнали зміни 19 статей Виборчого кодексу.

Більш докладно вже у самому коментрі до Кодексу.

Це видання розраховано на широкий загал читатів, як спеціалістів – правників, службовців органів влади та місцевого самоврядування, працівників виборчих комісій усіх рівнів, та й звичайних громадян – потенційних виборців.

Зміст

ВСТУП.....	3
ВИБОРЧИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	6
КНИГА ПЕРША. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.....	6
Розділ I. ПОНЯТТЯ ВИБОРІВ.....	6
Стаття 1. Вибори як форма безпосередньої демократії.....	6
Стаття 2. Законодавство про вибори.....	7
Стаття 3. Типи виборів.....	7
Стаття 4. Порядок обчислення строків.....	8
Стаття 5. День голосування.....	9
Розділ II. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИБОРЧОГО ПРАВА.....	10
Стаття 6. Виборчі права громадян України.....	10
Стаття 7. Загальне виборче право.....	11
Стаття 8. Документи, які підтверджують особу та громадянство виборця.....	13
Стаття 9. Права виборців на участь у виборчому процесі, пов'язані з правом голосу.....	14
Стаття 10. Право бути обраним.....	15
Стаття 11. Право висувати кандидатів на виборах.....	16
Стаття 12. Рівне виборче право.....	16
Стаття 13. Пряме виборче право.....	18
Стаття 14. Вільні вибори.....	19
Стаття 15. Добровільність участі у виборах.....	20
Стаття 16. Таємне голосування.....	20
Стаття 17. Особисте голосування.....	21
Стаття 18. Використання інноваційних технологій у виборчому процесі.....	22
Стаття 19. Чесні вибори. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.....	24
Розділ III. ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС.....	25
Стаття 20. Виборчий процес.....	25
Стаття 21. Основні засади виборчого процесу.....	27
Стаття 22. Суб'єкти виборчого процесу.....	28
Стаття 23. Публічність і відкритість виборчого процесу.....	30
Стаття 24. Організація роботи органів державної влади під час виборчого процесу.....	33
Розділ IV. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ.....	34
Стаття 25. Система територіальної організації виборів.....	34
Стаття 26. Єдиний загальнодержавний виборчий округ.....	35
Стаття 27. Територіальний виборчий округ.....	35
Стаття 28. Виборчі дільниці.....	36
Стаття 29. Звичайна виборча дільниця.....	38
Стаття 30. Спеціальна виборча дільниця.....	39
Стаття 31. Закордонна виборча дільниця.....	40
Розділ V. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ.....	41
Стаття 32. Виборчі комісії.....	41
Стаття 33. Статус виборчих комісій.....	42

Стаття 34. Вимоги до членів виборчої комісії	44
Стаття 35. Набуття та припинення окружною та територіальною виборчими комісіями статусу юридичної особи	46
Стаття 36. Організація роботи виборчих комісій	48
Стаття 37. Документування діяльності виборчої комісії	51
Стаття 38. Статус членів виборчих комісій.....	54
Розділ VI. СПИСКИ ВИБОРЦІВ	56
Стаття 39. Складання попередніх списків виборців для звичайних виборчих дільниць	56
Стаття 40. Повідомлення виборців про включення до попередніх списків виборців на звичайних виборчих дільницях	57
Стаття 41. Передача попередніх списків виборців та іменних запрошень виборчим комісіям звичайних виборчих дільниць	58
Стаття 42. Порядок ознайомлення виборців із попереднім списком виборців на звичайній виборчій дільниці та усунення неправильностей у списку виборців.....	59
Стаття 43. Уточнення попереднього списку виборців на звичайній виборчій дільниці.....	61
Стаття 44. Внесення змін до уточненого списку виборців дільничною виборчою комісією на звичайній виборчій дільниці	62
Стаття 45. Складання та уточнення списків виборців на спеціальних виборчих дільницях	64
Стаття 46. Порядок складання та уточнення списків виборців на закордонних виборчих дільницях	67
Розділ VII. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ	69
Стаття 47. Основні засади інформаційного забезпечення виборів	69
Стаття 48. Загальне інформаційне забезпечення виборів	70
Стаття 49. Засади участі засобів масової інформації та інформаційних агентств в інформаційному забезпеченні виборів	72
Стаття 50. Особливості поширення інформації про результати опитування громадської думки, пов'язаного з виборами.....	74
Розділ VIII. ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ.....	76
Стаття 51. Форми і засоби передвиборної агітації	76
Стаття 52. Строки проведення передвиборної агітації.....	79
Стаття 53. Матеріали передвиборної агітації.....	80
Стаття 54. Загальний порядок використання засобів масової інформації.....	81
Стаття 55. Порядок використання електронних (аудіовізуальних) засобів масової інформації.....	82
Стаття 56. Порядок використання друкованих засобів масової інформації.....	84
Стаття 57. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації	85
Розділ IX. ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ	89
Стаття 58. Офіційні спостерігачі.....	89
Стаття 59. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій.....	91
Стаття 60. Офіційні спостерігачі від громадських організацій	94
Розділ X. ПІДГОТОВКА ТА ПРОВЕДЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ	98
Стаття 61. Матеріально-технічне забезпечення підготовки та проведення виборів	98

Стаття 62. Приміщення дільничної виборчої комісії та приміщення для голосування	99
Розділ XI. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ	102
Стаття 63. Загальні засади оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу	102
Стаття 64. Оскарження в судовому порядку	103
Стаття 65. Предмет та суб'єкт оскарження до виборчої комісії. Суб'єкт розгляду скарг	105
Стаття 66. Строки подання скарги до виборчої комісії	107
Стаття 67. Вимоги до змісту і форми скарги	108
Стаття 68. Повернення скарги без розгляду	111
Стаття 69. Строки розгляду скарг	111
Стаття 70. Процедура розгляду скарги виборчою комісією	112
Стаття 71. Докази	113
Стаття 72. Рішення виборчої комісії за результатом розгляду скарги	114
Розділ XII. ЗБЕРІГАННЯ ВИБОРЧОЇ ТА ІНШОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ І МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ	117
Стаття 73. Зберігання виборчої та іншої документації і матеріальних цінностей	117
КНИГА ДРУГА. ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	119
Розділ XIII. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	119
Стаття 74. Основні засади виборів Президента України	119
Стаття 75. Право бути кандидатом на пост Президента України	120
Стаття 76. Види виборів Президента України	121
Стаття 77. Порядок призначення виборів Президента України	123
Стаття 78. Строки призначення та проведення виборів	123
Стаття 79. Виборчий процес виборів Президента України	124
Розділ XIV. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	125
Стаття 80. Виборчі округи з виборів Президента України	125
Стаття 81. Виборчі дільниці з виборів Президента України	125
Стаття 82. Оприлюднення рішень про виборчі округи та виборчі дільниці	126
Розділ XV. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ З ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	127
Стаття 83. Система виборчих комісій	127
Стаття 84. Утворення окружних виборчих комісій	127
Стаття 85. Утворення дільничних виборчих комісій	130
Стаття 86. Повноваження Центральної виборчої комісії щодо організації підготовки та проведення виборів Президента України	134
Стаття 87. Повноваження окружної виборчої комісії щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України	136
Стаття 88. Повноваження дільничної виборчої комісії щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України	138
Стаття 89. Припинення повноважень виборчої комісії та члена виборчої комісії	140
Розділ XVI. ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	144
Стаття 90. Фінансування виборів Президента України	144

Стаття 91. Фінансове забезпечення підготовки та проведення виборів Президента України за рахунок коштів державного бюджету.....	145
Стаття 92. Оплата праці членів виборчих комісій та осіб, які залучаються до роботи у виборчій комісії.....	147
Розділ XVII. ВИБОРЧІ ФОНДИ КАНДИДАТІВ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	150
Стаття 93. Загальні засади утворення та функціонування виборчого фонду.....	150
Стаття 94. Контроль виборчих фондів.....	152
Стаття 95. Розпорядники рахунків виборчого фонду.....	152
Стаття 96. Порядок формування виборчого фонду та використання його коштів.....	154
Стаття 97. Фінансова звітність про надходження та використання коштів виборчого фонду та її аналіз.....	156
Розділ XVIII. ВИСУВАННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	160
Стаття 98. Загальний порядок висування кандидатів на пост Президента України.....	160
Стаття 99. Порядок висування кандидатів партіями.....	160
Стаття 100. Порядок самовисування кандидата на пост Президента України.....	161
Стаття 101. Грошова застава.....	162
Стаття 102. Декларування майнового стану, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру кандидатом на пост Президента України.....	163
Стаття 103. Реєстрація кандидата на пост Президента України.....	164
Стаття 104. Відмова у реєстрації кандидата на пост Президента України.....	167
Стаття 105. Скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України.....	168
Розділ XIX. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ТА ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ.....	170
Стаття 106. Спеціальне інформаційне забезпечення виборів Президента України.....	170
Стаття 107. Інформаційні плакати кандидатів на пост Президента України.....	171
Стаття 108. Процедура і строки проведення передвиборних теледебатів.....	173
Розділ XX. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ТА ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ.....	175
Стаття 109. Гарантії діяльності кандидатів на пост Президента України.....	175
Стаття 110. Уповноважений представник кандидата на пост Президента України у Центральній виборчій комісії.....	176
Стаття 111. Довірені особи кандидата на пост Президента України.....	179
Стаття 112. Офіційні спостерігачі від партій, кандидатів на пост Президента України.....	182
Розділ XXI. ПРОВЕДЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	185
Стаття 113. Виборчий бюлетень.....	185
Стаття 114. Порядок виготовлення виборчих бюлетенів.....	187
Стаття 115. Порядок передачі виборчих бюлетенів виборчим комісіям.....	190
Стаття 116. Облаштування приміщення для голосування.....	193
Стаття 117. Підготовка до голосування у день виборів (день повторного голосування).....	194
Стаття 118. Організація і порядок голосування.....	195

Стаття 119. Порядок організації голосування виборців за місцем перебування	198
Стаття 120. Порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці	201
Стаття 121. Протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців	207
Стаття 122. Визнання дільничною виборчою комісією голосування на виборчій дільниці недійсним	210
Стаття 123. Порядок транспортування і передачі документів до окружної виборчої комісії	211
Стаття 124. Порядок прийняття та розгляд документів дільничних виборчих комісій окружною виборчою комісією	213
Стаття 125. Встановлення підсумків голосування в межах територіального округу	217
Стаття 126. Встановлення підсумків голосування в межах закордонного округу	221
Стаття 127. Встановлення результатів виборів Президента України	223
Стаття 128. Повторне голосування	226
Стаття 129. Офіційне оголошення результатів виборів Президента України	230
Стаття 130. Набуття повноважень Президентом України	231
Розділ XXII. ПОВТОРНІ ТА ПОЗАЧЕРГОВІ ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	231
Стаття 131. Особливості підготовки і проведення повторних виборів Президента України	231
Стаття 132. Особливості підготовки і проведення позачергових виборів Президента України	232
КНИГА ТРЕТЯ. ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ	235
Розділ XXIII. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ	235
Стаття 133. Основні засади виборів народних депутатів України	235
Стаття 134. Право бути кандидатом у народні депутати України	235
Стаття 135. Види виборів народних депутатів України та порядок їх призначення	236
Стаття 136. Строки проведення виборів народних депутатів України	237
Стаття 137. Виборчий процес виборів народних депутатів України	237
Розділ XXIV. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ ДЕПУТАТІВ	238
Стаття 138. Територіальна організація виборів народних депутатів України	238
Розділ XXV. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ З ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ	240
Стаття 139. Система виборчих комісій	240
Стаття 140. Утворення окружних виборчих комісій	240
Стаття 141. Порядок утворення дільничної виборчої комісії звичайної чи спеціальної виборчої дільниці	244
Стаття 142. Порядок утворення дільничної виборчої комісії закордонної виборчої дільниці	248
Стаття 143. Повноваження Центральної виборчої комісії щодо підготовки і проведення виборів народних депутатів України	250
Стаття 144. Повноваження окружної виборчої комісії щодо підготовки і проведення виборів народних депутатів України	252
Стаття 145. Повноваження дільничної виборчої комісії щодо підготовки і проведення виборів народних депутатів України	254

Стаття 146. Дострокове припинення повноважень складу виборчої комісії або члена виборчої комісії.....	255
Розділ XXVI. ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ	260
Стаття 147. Фінансування виборів народних депутатів України	260
Стаття 148. Фінансове забезпечення підготовки і проведення виборів народних депутатів України за рахунок коштів державного бюджету	261
Стаття 149. Оплата праці членів виборчої комісії та осіб, які залучаються до роботи у комісії.....	263
Розділ XXVII. ВИБОРЧІ ФОНДИ ПАРТІЙ, КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ	264
Стаття 150. Загальні засади утворення та функціонування виборчого фонду партії, власного виборчого фонду кандидата у депутати. Контроль виборчих фондів	264
Стаття 151. Розпорядники рахунків виборчих фондів	267
Стаття 152. Порядок формування виборчого фонду партії, власного виборчого фонду кандидата та використання його коштів	269
Стаття 153. Фінансова звітність про надходження та використання коштів виборчого фонду та її аналіз.....	272
Розділ XXVIII. ВИСУВАННЯ І РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ	276
Стаття 154. Порядок висування кандидатів у народні депутати України	276
Стаття 155. Умови реєстрації кандидатів у народні депутати України.....	278
Стаття 156. Грошова застава.....	281
Стаття 157. Декларування майнового стану, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру кандидатом у народні депутати України	282
Стаття 158. Порядок реєстрації кандидатів у народні депутати України.....	282
Стаття 159. Відмова в реєстрації кандидата (кандидатів) у народні депутати України	284
Стаття 160. Скасування реєстрації кандидата (кандидатів) у народні депутати України	285
Розділ XXIX. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ	287
Стаття 161. Спеціальне інформаційне забезпечення виборів народних депутатів України	287
Стаття 162. Інформаційні плакати партій — суб'єктів виборчого процесу.....	289
Стаття 163. Інформаційні буклети партій — суб'єктів виборчого процесу	291
Стаття 164. Внесення змін до інформаційних плакатів та інформаційних буклетів партій — суб'єктів виборчого процесу.....	292
Розділ XXX. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРТІЙ, КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ, ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ	294
Стаття 165. Гарантії діяльності у виборчому процесі партій, кандидати у депутати від яких зареєстровані у загальнодержавному виборчому окрузі.....	294
Стаття 166. Гарантії діяльності кандидатів у народні депутати України у виборчому процесі.....	299
Стаття 167. Офіційні спостерігачі від партій, кандидати у депутати від яких зареєстровані у загальнодержавному виборчому окрузі.....	301

Розділ XXXI. ПРОВЕДЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ	304
Стаття 168. Виборчий бюлетень.....	304
Стаття 169. Порядок виготовлення виборчих бюлетенів.....	307
Стаття 170. Порядок передачі виборчих бюлетенів виборчим комісіям.....	310
Стаття 171. Облаштування приміщення для голосування.....	313
Стаття 172. Підготовка до голосування.....	314
Стаття 173. Організація і порядок голосування.....	316
Стаття 174. Порядок організації голосування виборців за місцем перебування.....	319
Стаття 175. Порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці.....	323
Стаття 176. Протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці	331
Стаття 177. Визнання дільничною виборчою комісією голосування на виборчій дільниці недійсним	334
Стаття 178. Порядок транспортування і передачі виборчих документів до окружної виборчої комісії або Центральної виборчої комісії (щодо закордонного округу).....	336
Стаття 179. Порядок прийняття та розгляду документів дільничних виборчих комісій окружною виборчою комісією.....	337
Стаття 180. Встановлення підсумків голосування в межах територіального округу.....	342
Стаття 181. Встановлення підсумків голосування в межах закордонного округу	345
Стаття 182. Встановлення результатів виборів народних депутатів України.....	347
Стаття 183. Виборча квота.....	350
Стаття 184. Встановлення кількості мандатів, отриманих регіональними виборчими списками кандидатів від партій.....	351
Стаття 185. Визначення народних депутатів України, обраних у виборчому регіоні	352
Стаття 186. Встановлення кількості мандатів та визначення народних депутатів України, обраних у загальнодержавному виборчому окрузі.....	354
Стаття 187. Офіційне оприлюднення результатів виборів народних депутатів України	356
Стаття 188. Реєстрація обраних народних депутатів України.....	357
Стаття 189. Посвідчення та нагрудний знак народного депутата України	358
Стаття 190. Заміщення народних депутатів України, повноваження яких були достроково припинені	358
Стаття 191. Особливості підготовки і проведення позачергових виборів народних депутатів України	358
КНИГА ЧЕТВЕРТА. МІСЦЕВІ ВИБОРИ	359
Розділ XXXII. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ.....	359
Стаття 192. Основні засади місцевих виборів.....	359
Стаття 193. Право бути кандидатом на місцевих виборах.....	361
Стаття 194. Види місцевих виборів та порядок їх призначення.....	362
Стаття 195. Строки призначення місцевих виборів та оголошення виборчого процесу	364
Стаття 196. Виборчий процес місцевих виборів.....	365
Стаття 197. Визначення загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад.....	366

Розділ XXXIII. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ.....	368
Стаття 198. Територіальна організація виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.....	368
Стаття 199. Територіальна організація виборів депутатів сільських, селищних, міських рад (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч).....	369
Стаття 200. Територіальна організація виборів сільського, селищного, міського голови	371
Стаття 201. Територіальна організація виборів депутатів обласних, районних, районних у місті, а також міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше).....	371
Розділ XXXIV. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ З МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ	373
Стаття 202. Система виборчих комісій з місцевих виборів	373
Стаття 203. Порядок формування складу територіальних виборчих комісій	374
Стаття 204. Порядок утворення дільничної виборчої комісії.....	379
Стаття 205. Повноваження Центральної виборчої комісії щодо організації і проведення місцевих виборів	384
Стаття 206. Повноваження територіальних виборчих комісій щодо організації підготовки і проведення місцевих виборів.....	385
Стаття 207. Повноваження дільничної виборчої комісії.....	388
Стаття 208. Припинення повноважень складу виборчої комісії та члена виборчої комісії.....	389
Розділ XXXV. ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ	394
Стаття 209. Фінансування місцевих виборів.....	394
Стаття 210. Фінансове забезпечення підготовки і проведення місцевих виборів	395
Стаття 211. Матеріально-технічне забезпечення підготовки і проведення місцевих виборів.....	397
Стаття 212. Оплата праці членів виборчих комісій та осіб, які залучаються до роботи у виборчій комісії.....	398
Розділ XXXVI. ВИБОРЧІ ФОНДИ ОРГАНІЗАЦІЙ ПАРТІЙ, КАНДИДАТІВ.....	400
Стаття 213. Виборчий фонд організації партії, кандидата у депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови	400
Стаття 214. Розпорядники виборчого фонду кандидата, організації партії	402
Стаття 215. Формування виборчого фонду	404
Розділ XXXVII. ВИСУВАННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА МІСЦЕВИХ ВИБОРАХ.....	407
Стаття 216. Загальний порядок висування кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови	407
Стаття 217. Висування кандидатів організацією партії	408
Стаття 218. Загальний порядок висування кандидатів організацією партії.....	411
Стаття 219. Порядок висування кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті рад, а також кандидатів у депутати міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше).....	412
Стаття 220. Порядок висування кандидатів у депутати сільської, селищної, міської ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч).....	414

Стаття 221. Порядок висування кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.....	416
Стаття 222. Умови реєстрації кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті рад, а також міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 і більше тисяч).....	417
Стаття 223. Умови реєстрації кандидатів у депутати сільської, селищної, міської ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч осіб).....	420
Стаття 224. Умови реєстрації кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.....	422
Стаття 225. Грошова застава.....	425
Стаття 226. Декларування майнового стану, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру кандидатом у депутати, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови.....	428
Стаття 227. Порядок реєстрації кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті, а також міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше).....	428
Стаття 228. Порядок реєстрації кандидатів у депутати сільських, селищних, міських рад (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч).....	430
Стаття 229. Порядок реєстрації кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.....	432
Стаття 230. Відмова в реєстрації кандидата (кандидатів) у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.....	435
Стаття 231. Скасування реєстрації кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.....	437
Розділ XXXVIII. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ	440
Стаття 232. Спеціальне інформаційне забезпечення місцевих виборів.....	440
Стаття 233. Інформаційні плакати організацій партій — суб'єктів виборчого процесу.....	441
Стаття 234. Інформаційні буклети організацій партій — суб'єктів виборчого процесу.....	442
Стаття 235. Внесення змін до інформаційних плакатів та інформаційних буклетів організацій партій — суб'єктів виборчого процесу.....	444
Розділ XXXIX. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ, ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ НА МІСЦЕВИХ ВИБОРАХ	446
Стаття 236. Гарантії діяльності у виборчому процесі організацій партій, кандидати у депутати від яких зареєстровані в єдиному багатомандатному виборчому окрузі, їх представників, уповноважених осіб.....	446
Стаття 237. Гарантії діяльності у виборчому процесі кандидатів у депутати.....	451
Стаття 238. Довірені особи кандидатів.....	451
Стаття 239. Офіційні спостерігачі на місцевих виборах.....	454
Розділ XXXX. ПРОВЕДЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ	457
Стаття 240. Загальні вимоги до виборчого бюлетеня з місцевих виборів.....	457
Стаття 241. Вимоги до виборчого бюлетеня з окремих видів місцевих виборів.....	459

Стаття 242. Порядок виготовлення виборчих бюлетенів та їх передачі виборчим комісіям	460
Стаття 243. Виключена	468
Стаття 244. Виключена	468
Стаття 245. Виключена	468
Стаття 246. Облаштування приміщення для голосування	468
Стаття 247. Підготовка до голосування	470
Стаття 248. Організація і порядок голосування	472
Стаття 249. Порядок організації голосування виборців за місцем перебування	476
Стаття 250. Порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці	479
Стаття 251. Протоколи дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців	490
Стаття 252. Визнання дільничною виборчою комісією голосування на виборчій дільниці недійсним	493
Стаття 253. Порядок транспортування і передачі виборчих документів до територіальної виборчої комісії	495
Стаття 254. Порядок прийняття та розгляду виборчих документів дільничних виборчих комісій територіальною виборчою комісією	498
Стаття 255. Встановлення підсумків голосування на місцевих виборах	502
Стаття 256. Встановлення результатів виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше)	508
Стаття 257. Виборча квота	511
Стаття 258. Встановлення кількості мандатів, отриманих територіальними виборчими списками кандидатів від організацій партій	512
Стаття 259. Визначення депутатів, обраних у територіальних виборчих округах	514
Стаття 260. Встановлення кількості мандатів та визначення депутатів, обраних у єдиному багатомандатному окрузі	515
Стаття 261. Виключена	517
Стаття 262. Виключена	517
Стаття 263. Виключена	517
Стаття 264. Виключена	517
Стаття 265. Виключена	517
Стаття 266. Виключена	517
Стаття 267. Виключена	518
Стаття 268. Встановлення результатів голосування з виборів депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч), з виборів сільського, селищного, міського голови	518
Стаття 269. Рішення територіальної виборчої комісії за результатами голосування з виборів депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч) у багатомандатному окрузі	520
Стаття 270. Виключена	522
Стаття 271. Виключена	522
Стаття 272. Виключена	522
Стаття 273. Виключена	522
Стаття 274. Виключена	522
Стаття 275. Виключена	522
Стаття 276. Виключена	522

Стаття 277. Виключена	522
Стаття 278. Рішення територіальної виборчої комісії за результатами голосування на виборах сільського, селищного, міського голови	522
Стаття 279. Виключена	524
Стаття 280. Підстави призначення повторних місцевих виборів.....	524
Стаття 281. Повторне голосування з виборів депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч), сільського, селищного, міського голови.....	525
Стаття 282. Офіційне оприлюднення результатів місцевих виборів	527
Стаття 283. Реєстрація обраних депутатів, сільського, селищного, міського голови	528
Розділ ХХХХІ. ЗАМІЩЕННЯ ДЕПУТАТІВ, ПОЗАЧЕРГОВІ, ПОВТОРНІ, ПРОМІЖНІ, ДОДАТКОВІ ТА ПЕРШІ МІСЦЕВІ ВИБОРИ	531
Стаття 284. Заміщення депутатів, повноваження яких достроково припинені	531
Стаття 285. Проміжні вибори депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч) в багатомандатному виборчому окрузі	531
Стаття 286. Проведення повторних місцевих виборів	533
Стаття 287. Проведення позачергових місцевих виборів	533
Стаття 288. Перші місцеві вибори.....	534
Стаття 289. Додаткові вибори депутатів сільських, селищних рад від територіальної громади, що приєдналася до іншої територіальної громади	535
Розділ ХХХХІІ. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	536
ДОДАТКОВІ ПРАВОВІ МАТЕРІАЛИ	561
ПОСТАНОВА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ № 88 від 18 травня 2020 року «Про Порядок розгляду звернення виборця щодо зміни виборчої адреси відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про Державний реєстр виборців».....	561
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні.....	570
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про захист персональних даних	584
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації	605
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про рекламу	618
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про забезпечення функціонування української мови як державної.....	657
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про електронні довірчі послуги.....	714
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб	759

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ВИБОРЧИЙ
КОДЕКС УКРАЇНИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР

Підписано до друку 02.09.2020. Формат 70x100 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 65.

ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1533